

Oredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 28a.
Telefon 67-80

Oredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Italjske krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 2a

ISTRRA

»Jadranski koledare« za 1937 je
odličan almanah emigracije.
Kupujte ga — čitajte i širite —
jer time širite propagandu za
naš narod pod Italijom!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULJSKE KRAJINE

INTERNACIONALNA SITUACIJA

Sa bilo kojeg stajališta bili gledani, noviji događaji u svijetu ostavljaju vrlo nepovoljan dojam. Sa našeg stajališta situacija je upravo očajna. Zašto? Zato, jer je definitivno slom svih onih načela, na kojima smo zasnivali svoju borbu do sada (a među kojima je prvo i osnovno načelo neke više međunarodne pravde i morala). Nema više izgleda, da bi se moglo uskrsnuti Društvo naroda, čak niti samo formalno, a kamo li, da bi ideje te međunarodne institucije moglo ponovo doći do izražaja. Više se ne može niti formalno apelirati na bilo kakav forum. Mi doduše nismo nikada imali - juridičkog opravdanja za apeliranje na Zenevu u našim pitanjima, ali je i mimo toga - do pred godinu - dvije u svima nama živjela neka iluzija, neko slijepe vjerovanje, da u svijetu ipak vlada neki viši moralni red i da će i naša stvar jednom ipak pobijediti upravo pod utplivom toga neumipnog ali vrhovnog zakona morala i pravde. Želimo li da govorimo jasno, onda bismo to naše nadanje ovako formulisali: vjerovali smo, da će nasilni fašistički sistem biti stoljten, da mu zdrave demokratske i napredne snage u svijetu ne će dati razmjaha i da će ga logički, u interesu civilizacije i sreće čovječanstva ugušiti. Držali smo, da je razum i volja međunarodnih naprednih snaga jača od volje, mekar i nasilne, fašizma. Zamisljali smo, da će se svi napredni i elementi Evrope u sudbonosnom času dignuti odučeno protiv fašizma i da će ga slomiti. Ali to se nije dogodilo. Događja se sasvim obrnuto.

Zaprepasione neobičnim i brutalnim metodama fašizma; evropske demokracije uzmiču korak po korak i gube poziciju za pozicijom i mi u povodu Abesinije, a zatim Španjolske, prisuslujemo rušenju Društva naroda i afirmaciji politike sile i terora. Koliko li razlike između onoga što danas vlada i onoga što je još bilo u početku abesinskog rata? Danas se više Italija ne boji da kaže i da javno u knjigama iznosi, da je tri, četiri godine spremala abesinski rat, da je taj rat htjela, jer je htjela zauzeti golemi teritorij. Bez ikakvih skrupula, do to danas otvorono iznosi i nema bojazni, da će neko zbog toga dignuti galamu i protestirati. Vladaju u punom smislu, kao i pred stoljećima, zakon sile: onaj ko je jači i ko ima odvajšćeno dirigira, a onaj ko je slabiji ima da se pokori, može mu se uzeti zemlja, može se progaziti i uništiti.

U Španiji se to najbolje vidi. Tamo se događaju stvari, koje prolaze iz okvira građanskog rata, to je sukob internacionalnog karaktera. Ne sumo da nema foruma, koji bi ustao da sprječii taj sukob, jer su ti odbori za nemiješanje doista jalova i smiješna stvar, nego se na savim sredovječnim način grabo teritorij i to čino oni, koji bi bili najmanje pozvani da stvaraju poziciju u tom kraju svijeta. Italija riviđionira za sobo Balcara, a Njemačka Maroko, dok Engleska i Francuska moraju opet, pozivajući se na svoju silu, da nasilje to onemogućiti. Opet se na stari način izbija klinom i u tome jo ne sumo opasnost velikog svjetskog sukoba, nego i tragika ovoga momenta za sve one, koji nisu — sila.

Treba to uzeti u obzir, da bi se shvatila, sva ona diplomatska strujanja novijega vremena i da bi se razumjela razna skretanja jedne ili druge nacije u ovom ili onom pravcu. Čitava međujugrodna politika stoji ne samo pred očekivanjem opasnosti, nego i u znaku pomanjkanja one obovine, na kojoj se jo nastojalo organizirati novi politički svjetskog rata. Nasilje opća uzbuza i panika. Obnavljaju se paktovi u koliko se mogu obnoviti, ali ne više kao do sada radi organizacije mira, nego s konkretnom misliju na rat. S druge pak strane svako nastoji da broj svojih neprijatelja po mogućnosti ograniči. Neko nastoji da čuva

„REZULTATI POLITIČKOG SKITANJA MARIA NORDIA“ I ZADARSKI „SAN MARKO“ KORIGIRA MARIA NORDIA INTERESANTNA POLEMIKA OKO „PICCOLOVIH“ ČLANAKA O JUGOSLAVIJI

Zadarski »San Marco« od 2 o. mj. donosi uvodni članak pod naslovom »Rezultati skitanja Maria Nordia«. Mi smo u posljednjem broju donijeli članak Maracchia u »Corriere istriano«, pa prenosimo i ovaj iz »San Marca« kao karakteristične odjčke pogranične fašističke štampe. Ovaj članak u »San Marcu« ima i političku važnost, jer je poznato da se baš »San Marco« povjeravaju delikatne zaduže u raznim kampanjama kada se tiču Jugoslavije. Karakteristično je i to što je »San Marco« osam dana prije pozdravio akciju Maria Nordia, a sada piše:

»Marlo Nordio«, ne mogavši vjerovao je u Jugoslaviju i u tri ogromne članine pruža nam užitvanje, da se nismo u jedan starinski svijet koji je preživio i za kojim mi ne plaćemo, što se protivi našoj svijesti. Talijana Mussolinijevu era. Ali ovi dobro utonjeni članci nostalgično nas vraćaju u carstvo djetinjstkih uspomena, kad smo živjeli među blagorodnim klanovima, koji su bili puni bujne i srdačne bezazlenosti i blagonaklone gluposti. Da, Nordio nas prenosi u vremena »dobroćudnog Talijančića«, koji je bio uvijek gotov da se trone i uzbudi, kad mu se desilo, da poslije opreznog prelazjenja granice svoje uzane otadžbine nabasa na neku ličnost, koja mu je sa divljenjem govotila o zemlji Dantea, Leonarda, Rafaela i Verdia... narodiću onda, kad bi ta ličnost još spomenula ponekog neznatnijeg Karneada umjetnosti i književnosti, koji bi bio nepoznat mekantom i nitiivnom neznanai, ali ne često puta agresivno naobrabi odnosnog stranca. Eto u takvu nas je atmosferu dobroćudnih i bezazlenih naučnica prenio drug Nordio (neka nam g. Nordio oprostii, ako u stupcima jednog provincijskog lista, koji još k tome nije tršćanski; uzimamo slobodu da sebi prisvojimo pravo drugarstva!).

Uskoro gjo morati da držim predavanja o novinarstvu pitomećima pripremnog političkog tečaja i pošto mi moje poštenje ne dozvoljava, da kolegu (Zvinite, ali to je neuždržiiva navika) Nordia optužim zbog nepoštenja, citirat ću tri članka kao spomenik političke nalivnosti, prekrivene diskretnom glazurnom stilističke elegancije.

Savršeno neupućen u tačno značenje istočnjačke goslojubivosti i potpuno nesvjestan velike talijanske nauke, da riječ služi za skrivanje misli, Nordio je pošloje diskretnu žetvu učivilih fraza i uspio, da tim frazama ispeče tri poslastice za čitaoce »Piccola«.

ZASTARJELA SIVAČANJA

U prvoo od ove papirnate trijade Nordio nas izvješćava o svome razgovoru sa poštovanim Stojadinovićem, koji je tačno definisao kao ugledni državnik, pa nam priča, kako se još jugoslovenske vlade osvrtno na povoljan odjek, na koji su našli članci »Piccola«, ideja o sporazumu i cjelishodnost revolidiranja neklih zastarjelih i već preživjelih sivačanja».

Eh, to je prvi klanac-jadikovac, u kome smo postavili bustiju kolegi Nordii! Kakva su to »zastarjela i već preživjela sivačanja?« Ako namjerava, da ih precizira, onda neka ne zaboravi, da je »Piccolo« bio zapaljen, pošto je nacionalijivom gorodšću suprotstavljao nacionalne interese talijanskog Trsta privrednim interesima austrijskog Trsta.

Ezjavama g. Stojadinovića, u kojima se blagodareći diplomatskoj učestvosti i oštroumnoj opreznosti koje su dostojni ovog čovjeka, kaže dosta malo. Nordio po instinktivnoj potrebi nastoji da osivoje bokove, neko svoju ledja, da bi ili sasvim izbjegao ratu ili po mogućnosti koncentrirao svu svoju snagu u jednom, nepopasnijem pravcu. Ta misao dominira u svemu onome što danas međunarodna diplomacija čini. Odalje dolazi do sporazuma na Mediteranu između Italije i Engleske. Tako se mogu rastumačiti motivi Italije u njezinom sadašnjem držanju prema Jugoslaviji. I jedno i drugo karakterizovano je pomanjkanjem nekog drugog logičnog opravdanja.

U toj situaciji naša pozicija nije laka. Naša borba postaje sve manje mogućom.

gura dublje značenje plišui, da treba voditi računa o »toplom tonu«, kojim su bile izgovorene.

DIPLOMATSKI TERMOMETAR

Ovim tumačenjem Nordio otkriva nelstrazene vidike. U narednim diplomatskim protokolima moći će da se nadao novi kodeks, t. j. dodatak o toplini i efikasnost ugovora o prijateljstvu i savezu bit će još više učvršćenu termometrijskom prikrpom, koja će biti zaljepljena na kraju ugovora. Čak što više, u toku vremena oštroumni i lukavi diplomata odožit će posljednje čitanje i popisivanje ugovora za prve popodnevne časove, da bi liza obline i vješto udešene gozbe crpio po koji viši stepen za termometrijsku prikrpu.

A onda se Nordio raspricao o ekonomskim odnosima. Bankari, trgovci, Industrijalci i drugi srodni faktori navodno su vrlo dobro raspoloženi za sporazum. Mi bi htjeli da saznamo, gdje to žive poslovni ljudi, koji bi bili protivni prometu i trgovačkim ugovorima.

Zatim Nordio žali, da trgovački odnosi, tako bujni prije sankcija, ne mogu da se vrata na raniji obim. Očividno im zaboravlja, da su poslije sankcija došle protivsankcije, a s njima i pojačana autarkija zemlje. Naš trgovački bilans s Jugoslavijom bio je do krajnosti pasivan za nas i valjda Nordio ne želi, da takav bilans uskrsne ponovno.

HISTORIJA I GEOGRAFIJA

Čitaoce »Piccola« pitaju se, kakva li se to neobićna misao krije pod ovom neshvatljivom žalobom. Neki misle na tranzitnu trgovinu. Ali to isključuje Duceeva misao, koju citira Nordio: »Historija se mijenja, geografija ne. Jer baš je ta historija učinila od Trsta luku za Srednju Evropu, i ta historija je prošla, a geografija, takva kakva je isključuje na najkategoričniji i najnišmijeniji način mogućnost, da Trst postane luka zapadnog Balkana.

Medjutim insinualja bi mogla da se drži na nogama blagodareći simplicitičkom Nordievom tvrdjenju o Jadraniu, koji treba da ujedinjuje, a ne da dijeli Talijane i Jugoslovane.

Na kulturnom polju da, ali na ekonomskom ne! Neka Nordio uporedi statistike i vrlo brzo će se uvjeriti. I neka ne zaboravi splitski cement koji prelazi Jadransko more, pošto cement nije proizvod jugoslovenske pozadine koja se spušta na more, nego je mješni proizvod same obale.

BLAGOSTANJE

Dalje se govori o privrednom blagostanju. Kad bi Nordio svaki dan čitao jugoslovenske listove, a naročito »Novosti«, možda bi promijenilo mišljenje. U pojedinih brojevima »Novosti« ima čak po dvanaest strana, punih fotografiskih snimaka, koje dokazuju sasvim diskutibilno blagostanje.

Možda gospodske kuće političara i novinara, koje je on posjetio, uz toplu

peč i čašicu odlične domaće šljivovice stvaraju vrlo prijatni utisak blagostanja.

Što se tiče »povećano prešića Jugoslavije«, mi smo s njime savršeno saglasni, ali to je isključivo lična želja poštovanog Stojadinovića, koji je odbacio staru zagrijvlju politiku i koji vodi svoju zemlju hladnokrvnim realizmom, pa je tako znao da je silom prilika i okolnosti digna na onaj stepen, na koji je, blagodareći svojoj sadašnjoj demografskoj efikasnosti, imala puno pravo.

PONIZAVAJUĆI REZULTATI

Ali ima još tu i drugih, mnogo težih stvari. Ako Nordio gleda unutrašnja jugoslovenska pitanja kroz jednu leću ili jednu prizmu, talijansko-jugoslovenske odnose ne može da kompromitira njegova nesposobnost. Jugoslovenski listovi pišu, a sam Nordio potvrđuje: »da Italija preduzima kampanju, da bi pribolila jugoslovensku blagolonakost.«

Ako je ovo žetva Nordievih članaka, bilo bi mnogo bolje, da su mu ostali u peru.

JADRANSKI MIR

Budite uvjereni, da »San Marco« neće da iznese neku misao ili neprijateljsko sivačanje u pitanju talijansko-jugoslovenskog zbliženja. Čak što više: »San Marco« može da se podiči, da je prvi pisao u tome pravcu, a da pri tom nije skrenuo stranputicom sa staze ponosne fašističke gordosti.

Nije isključeno, da do sporazuma dođe. I u Jugoslaviji i u Italiji vladaju medjutim ljudi, koji ne čekuju Nordijeva kljuvanja.

ODGOVORNOST

Ako štampa treba da pripremi rad političkih ljudi, onda hladnokrvno moramo da kažemo, da je Nordio promašio u svom poslu, pošto je i kod nas i kod Jugoslovena stvorio utisak, da je lšao da prosi jednu ruku simitajle i da je našao u vrlo ograničenoj mjeri.

Ako su se jugoslovenski listovi osmjellili da pišu, da Italija želi da kapariše blagolonakost Jugoslavije, čitava odgovornost pada na Nordia. Italija ništa ne kapariše. Duce je prvi, dva puta pružio ruku Jugoslaviji i nije je povukao, ali nema razloga da »prosi. Nitko tko želi da sklopi iskreni sporazum s Jugoslavijom, ne želi da je odvuče u Canossa, a isto tako nitko ne namjerava da tamo vodi Italiju, kao što nehoteće radi Nordio.

Naš položaj u Istočnoj Evropi spada u prvi rang i nitko nije raspoloženo, da ovo prvenstvo proda ma za kako obilat i pun tanjur leće, kao što je neslavno učinilo biblijski Ezav.

Mi danas živimo u klimi velikog Talijana, a ne malog Zidovčića. (Nordio je Židov. Op. ur.)

KAKO »PICCOLO« PIŠE O ODJEKU NORDIJEVIH ČLANAKA U JUGOSLAVIJI

»Piccolo« od 30 decembra se ograničava u vijesti iz Beograda samo na to, što kaže da su do sada objavljivi članci Maria Nordia koji su štampani u »Piccolu« našli na veliki odjek u svim krugovima jugoslovenske prestonice a isto tako u beogradskoj zagrebačkoj i ljubljanskoj štampi. Svi jugoslovenski listovi, kaže »Piccolo« prenose u cijelosti ili povećim izdvacima članke »Piccola« i popratili su ih velikim naslovima kojima se podvlači da se nalazimo na putu sporazuma između Italije i Jugoslavije. Jugoslavenski listovi, završivše »Piccolo«, ne donose svojeg komentara pomenitim člancima, ali se već po načinu na koji su preneseni vidi da je ideja zbliženja između Italije i Jugoslavije postala simpatična nadležnim faktorima Jugoslavije.

(***)

ZALOSNA OBLETNICA PAROPLOVNE DRUŽBE NAVIGAZIONE LIBERA TRIESTINA

Dne 5 decembra so na ministriški seji... Društvo Italija, Cosulich, Lloyd Triestino...

Omenjene štiri nove družbe so sledeče: 1. Italija, sedež v Genovi...

2. Lloyd Triestino, s sedežem v Trstu... 3. Tirrenia ho imela sedež v Napoliju...

Sedej nameravajo ustanoviti še novo družbo, ki bi se imenovala »Fluiana«... Zvezni s tem so, izdane še posebno določbe...

BRIGADIR IZ DOLINE ZNOREL... Trst, dec. 1936. Brigadir iz Doline...

HRVATI IZ ISTRE O POLEMICI OKO BISKUPA SANTINA

Susačka »Istina« od 10. o. m. donosi... Nas Hrvata iz Istre, koji su boli i sa...

Morali so piti mazilno olje

ker so peli slovenske božične pesmi v cerkvi

Organist Lojze Bratuž je od tega nevarno zbolel

Gorica, jan. 1937. — Na Gorickem je navada, da se pri polnočnici na božič... Takšna navada je tudi v Podgori pri Gorici...

V nedeljo, dne 27. decembra pa se je zgodilo, da je bil od zgoraj imenovanih nemirnežev organist Lojze Bratuž obemem s pevcim Nacetom Lehovcem...

Strokovnjak iz bolnišnice za duševne bolezni je predlagal njegov prenos v njegov oddelk, toda predlog ni bil sprejet.

DEKRET O ZABRANI HRVATSKOG JEZIKA U CRKVI

pročitani je na Novu godinu u Vodicama sa-propovijedaonice PA SU LJUDI UZ PROTESTE NAPUSTILI CRKVO... Vodicca, Januara 1937. — Baš na samu Novu godinu...

redbe i da neče zvati svećenika za nikakve druge potrebe. Našim ljudima su se u tome pridružili i ljudi iz Jelovice i Dane...

Fasizam i krave talijanskog seljaka

U Italiji se priča i govori: (Pitali talijanskog seljaka kakovo bi gladu napavali: fašistička, socialistična ili komunistička.)

ITALIJANI O KNEZONADŠKOFU SEDEJU

Spomin na zadnjega metropolita ilirskoga Sedeja. Ob začetku pravkar začetega leta je izšel prvi zvezek knjige »La guerra e il Futuro« (Videm 1937)...

opozarjati, da naj ubogajo dekretom in ustanovam novega režima, ne da bi se pri tem kršili božji in cerkveni zakoni...

IMENA ISTARSKIH SELA I GRADOVA U DOMAČOJ ŠTAMPI

Novi Sad, 12. januara 1937. Pod naslovom »Istria« je g. A. M. u božićnom broju novosadskog tješnjika »Novi Sad« napisao članak...

ZOPET ARETACIJA »ABESINCEV«

Popolo di Triestez primaša: T. 1. dec. 1936. Ob državnim meji pri Podbanci je obmejnja fašistična milica aretila tri naše mladeniče...

odloženi vojni obveznosti. 26letni Emil Reja od Sreča, doma iz Krkavca na Koprivnici, ki je takisto skrivaj pribežal v Jugoslavijo...

ENGLJEZI ZABRANILI NA MALTI TALIJANSKA TOPOGRAFSKA IMENA

Povodom odluke britanskog gubernora Malte da se u skladu njegovoga dekreta kojim je talijanski jezik isključen iz svih škola i državnih ureda...

Hrvati iz Istre

Hrvati iz Istre

U Rumuniji su zabranjena dva lista, koja su pisala protiv fašističke Italije

Talijanski listovi od 2. o. m. j. donose vijest da je rumunjski ministar vanjskih poslova Antonescu obavijestio talijanskog poslanika u Bukureštu da je rumunjska vlada odlučila da zabrani na neodređeno vrijeme listove »Glasul Românesc« i »Tudae« koji su neugodno pisali o talijanskoj politici.

Raški ugljenokopi su najveći na Sredozemnom moru

Engleski list za pomorstvo »Lloyd List« piše o raškim ugljenokopima i podvlači da je to najveći ugljeni bazen na Sredozemnom moru. Izuzevši turske i ruske ugljenokope na Crnom Moru. Taj list piše da se u tim ugljenokopima ne snadbjevuju samo talijanski brodovi, već i jugoslavenski, grčki i njemački itd.

Tu vijest koju donosi »Agenzia d'Italia« prenose skoro svi talijanski listovi.

Jugoslavija će priznati osvojenje Abesinije?

»Kako to prikazuje tršćanski »Piccolo«

Prema dopisu tršćanskom »Piccolo« iz Rima, objelodanjenom 8. o. m. j. u beogradskim se trgovacima i industrijskim krugovima živo i s izvjesnom bojazni komentiraju vijesti o osvojuju Njemačke, Austrije i Mađarske u trgovini s Abesinijom nakon priznanja novog talijanske imperija u Istočnoj Africi od strane ovih trljuz država.

»Ove vijesti — kaže u dopisu — izazvale su bojazan u krugovima industrijalaca i izvoznika drva iz Hrvatske i Slovenije te u krugovima industrijalaca cementa u Splitu, a ovo su dva vrlo važna izvozna artikla Jugoslavije. Zbog toga je razumljivo, da predstavnik ovih dviju industrija ističu bojazan, da će ove industrije biti potisnute od konkurenta austrijskih, mađarskih i njemačkih, ako se Jugoslavija ne požuri sa priznanjem osvojenja i dosljedne tome li suvereniteta Italije nad Abesinijom. Predviđa se zato da će predstavnik ovih dviju industrija potpomognuti i drugu grupu jugoslavenske izvozne industrije i trgovine preduzeti korake, da uporez jugoslavensku vladu na potrebu brzog priznanja talijanskog imperija u Istočnoj Africi u privrednom interesu zemlje.

Talijanska fabrika »Fiat« u Jugoslaviji

»Piccolo« piše: »Ovih dana nalazi se u Beogradu pretstavnik fabrike automobila »Fiat« iz Torina, koji je jugoslavenskoj vladi podnio nacrt za podizanje jedne fabrike automobila u Jugoslaviji. Vojni krugovi vrše pritisak, da se ponuda primije.

Karlo Obinbene hoće opet da postane podočast

Novokračina, januara 1937. Više smo puta javljali kako je bivši komesar u općinama Jablanica i Bistrica Karlo Obinbene pronevrio veće svedoke općinskoga novca i kako je stekao kod nas veliko imanje. Bilo je izabran ali sada preko svojih agenata zahtjeva da se naša općina podigne na agenciju da se naša općina sjedini s općinom. Time misli da bi mogao postati ponovo općinski komesarom. Ali narod znade njegove planove i njegov dosadnji rad, pa mu ne nasjeda. — Granitni.

»Prostovoljnici« vpiši za predvojaške vaje

Z doljeznoga Krasa poročajo, da fašistične oblasti vršijo veliko siroahovanje med mladenci, da se moralo »prostovoljno« vpišati u predvojaške tečaje. »Ker niso imeli uspeha z grozljivimi se začeli pozivati dejani. Vsi listi mladenci, ki niso podpisani, da hočejo prostovoljno obiskovati predvojaške tečaje, so bili s strani fašističnih oblastov prepeteni in priglašeni v prostore fašistične organizacije, kjer so morali izjaviti in podpisati, da bodo hodili na predvojaške tečaje prostovoljno.« (Agis).

Roparski umor pri Št. Petru na Krasu

V Kalu pri Št. Petru na Krasu je bil dne 6. Jan. l. izvršen roparski umor, ki je pretresel vso okolico in je zalteval smrtno žrtvo Antona Smerdela. Po maši se je Smerdel okrog 11 ure vrnil po bližnji na svoj dom. Toda doma se ga zamak čakali. Iška so ga po vseh gostinjah in znancah, toda nikler ga niso dobili. Našli so ga šele druzo jutro v bližnjem gozdu vsega okrvavljena s široko rano na glavi. Oblasti so dognale, da je bil Smerdel ubit z zelo ostro sekirjo, ki mu je naredilo smrtno rano na tlikniku in zaradi tega je morala smrt nastopiti takoj. Preiskava je dognala, da je bil umor izvršen zaradi ropa. ker pri pokojniku niso našli denarnice, v kateri pa je bilo, kakor pravijo sorodniki, le malo denarja. (Agis).

Širite »Jadranski kolendar«

FAŠIZAM JE PROTISLAVENSKI

zaključuju neki čehoslovački listovi, ističući postupak talijanskog fašizma sa Hrvatima i Slovencima u Julijskoj Krajini

»Pravo Liduz, Prag, od 30 decembra u članku pod gornjim naslovom, piše: Organ češke katoličke stranke »Život« donosi porazne podatke o tome, koliko je talijanski fašizam ogorčen protiv Slavenstva. U članku »Borba slavenske manjine u Italiji na život i na smrt« navodi taj časopis zaista potresne činjenice o strahovitim patnjama nacionalnih manjina u fašističkoj Italiji, a naročito slavenske manjine.

Njen jezik je doslovno zbrisan, jer za 800.000 Slavena nema nijedne škole. Slavenski jezik ne smije da se upotrebljava ni kod vlasti, pa što više ni na telegramima, tako se može telegrafirati naprimjer i japanski. Talijanski Slovenci i Hrvati ne smiju da slušaju radio iz Jugoslavije, tako da je to javna stvar, da talijanski režim teži za nasilnom asimilacijom U Julijskoj Krajini progone se slovenski svećenici, učitelji, profesori, sudije i upuće državni namještenci, koji pripadaju slovenskoj manjini. Svi su oni do posljednjeg čovjeka otpušteni iz državne službe. U Crkvi su zabranjene slovenske molitve, slovenske himne i propovijedi na slovenskom jeziku. Hiljade Slovenaca i Hrvata ubađeni su zbog nacionalnog osjećanja i

rada, više od 200 deportirano ih je, preko 150 ih je zatvoreno — presudi specijalnog fašističkog suda, a pet mladih ljudi je osuđeno na smrt i poubijano. Preko 100.000 Slovenaca i Hrvata bilo je prisiljeno — i to najviše tajnim bježištvom — da se isele preko granice, jer su im bila oduzeta sva sredstva za život. U Abesiniju su prvi poslani Sloveni i Hrvati iz Julijske Krajine, a da zato nije ublažen kurs protiv njihove otadžbine, koju su obuhvatile nove državne granice Italije.

Tako piše katolički »Život«. To su potresne činjenice, koje su ujedno i optužbe protiv našeg fašizma, koji je manifestacija simpatija s ovim protislavenskim fašizmom.

Isti list u istom broju donosi Intropresovu vijest iz Ljubljane o presudi nad slovenskim svećenikom Ivanom Bldcem iz Doline kod Trsta, koji je pred nekoliko vremena uhvaćen iz političkih razloga. Sada je osuđen na pet godina prognostava. List ističe, da je taj svećenik bio u narodu jako omiljen i da je on prvi politički osuđenik, koji je proterjan na Tremitške otoke, kuda se šalju samo ordinarni zločinci.

SEATON WATSON

piše u engleskoj štampi o Julijskoj Krajini

Dr. R. V. Seaton Watson piše u engleskom listu »Spectator« članak pod naslovom »Sesta veljesia Evrope«, u kojem govori o značenju Male Antante i Balkanskog Sporazuma. U tom članku se vidi, da je posljedice svjetskog rata bilo govora o »balkanizaciji« srednje Evrope. Danas su balkanski narodi primjer sloge.

Dalje se u članku vidi: Kako Mussolinijeva pomoć Mađarskoj, tako i naklonost novinskih magnača, koji dotične zemlje nikada nisu ni posjetili, samo su učvrstili uvjerenje država nasljednica i odbacili su svaku namjeru u popuštanju zategnutosti između njih i Mađarska. I najglupijem je ispočetka bilo jasno, da je Mussolini baš to i želio. Talijanski diktator ne voli dunavski blok i trudi se da probudi propast između dvije »pobjedjenice i tri »pobjedničke« države, od kojih dvije spomenute uvlači u oblast svoj utjecaja. Na

kraju g. Seaton Watson upozorava na fakat,

da bi čisto etnografske granice, koje su neostvarljive u državama nasljednicima, bile moguće na talijanskoj sjeveroistočnoj granici, povučenoj samo iz strategijskih razloga, gdje bi se 200.000 Nijemaca i 400.000 Jugoslavena moglo ujediniti sa svojom braćom, a da se pri tom ne moraju uzeti i Talijani. Nijedna manjina u jugoistočnoj Evropi nije tako lišena osnovnih političkih prava, kao Nijemci i Jugoslaveni u Italiji. Ne samo da nisu održana obećanja, koja su dali kralj, parlament i generali, nego su ukinute i sve kulturne institucije i škole, koje im je stara Austrija tako liberalno dala.

završava svoj članak g. Seaton Watson. J. L.

SLOVENSKO ČASOPISJE NA GORISKEM

SE NE SME PRODAJATI NA UKAZ POLICIJSKEGA KOMISARJA

Gorica, januara 1936. (Agis). — V okolišje goriske kvesture prihaja iz Jugoslavije le malo slovenskih in hrvaških časopisov in še hi, ki pridejo srečno čez mejo le malokdaj dosežejo naslovnice. Takoj po dorovyorih med Jugoslavijo in Italijo v Tolmnu, kot po drugih vojših krajiših ljubljanskih dnevnikov. Prodajo je prevzel neki priseljenec Italijan, kajti od domaćinov si pray izobeden ni uval prevezet te, zelo riskantne prodaje. Znano je, da je ta razprodajalec časopisov zaslužil s slovenskimi listi 500 in več lir mesečno in je jasno, da bi se sam razprodaji ne odpovedal, kajti ta vsota je pač pomenila lep mesečni dohodek. Vendar je nekoga dne prenehal z razprodajo, kol se da sklepati, je to storil na namig goriske kvesture. Ljudje so pri-

dno segali po edinem slovenskem štivu. Ki so za imeti po tolikih letih spet na razpoložbi in zlasti ob nedeljah, ko so okoliški kmetje odlažali od maske domov, si je vsak skušal nabaviti nekaj števil posamnega lista.

Dejstvo, da so ljudje kupovali slovenske časopise kljub visoki ceni in v zelo velikih množinah, je policijskega komisarja v Tolmnu Biechija le preveč nerrivalo tako, da je končno na zvit in izšizmu lasten način prenehel »razprodajo« slovenskih časopisov. S tem svojim delom, je kot z neštetiimi drugimi, prizadejal Tolmnuccem veliki udarec. Toda pritožilo se neizmoroje nikamor, za take pritožbe ne pozna fašizem nobene inštanče, nač pa je možno, da se njegovi funkcionarji oddolžijo za cvigutalne korake z drugimi. Še huššimi ukrepi.

Novi procesi zaradi tiho tapstva

11 procesov se je vršilo pred goriskim sodiščem zaradi tihotapstva, tajne žganjke iube in zaradi preloma čez mejo v svrhu tihotapstva. Na 200 lir denarne kazni in na plačilo stroškov je bil kaznovan 25-letni Leopold Maruš iz zrnovega pri Kojškem zaradi žganja, 50 lir pogolno je dobila 15 letna Margareta Saksida iz Dornberga zaradi žganja, 1255 lir in na plačilo vseh stroškov je bil kaznovan Josip Svetličič iz Cerknega, star 27 let zaradi tihotapstva tobaka, kave in saharina, 20 dni zapore, 1418 lir denarne kazni 4 meseca in 13 dni aresta je dobil 24 letni Pavčič Venčeslav zaradi tihotapstva kave, tobaka in saharina, 1688 lir denarne kazni in plačilo vseh stroškov je dobil 70 letni Anton Lapanja zaradi tihotapstva jestiva, na 2,350 lir denarne kazni je bil kaznovan Ivan Raspel iz Cerknega zaradi tihotapstva in prekorčenja meje, 15 dni zapore 3 meseca in 9 dni aresta in 2.200 lir denarne kazni pogolno je dobil 42 letni Blaž Mohorič iz Cerknega zaradi tihotapstva in prekorčenja meje, na 350 lir denarne kazni je bil obsojen 70 letni Zamar Franc iz Biljane zaradi tihotapstva žganja, 400 lir denarne kazni je dobil 72-letni Ivan Močnik iz Cerknega zaradi tihotapstva tobaka, 15 zapore, na 50 lir denarne kazni in na plačilo vseh stroškov je bila kaznovana 26-letna Antonija Lapanja por. Pavšič

iz Cerknega, ker je tihotapila moko, 18 zapore 3 meseca in 9 dni aresta ter 2265 lir denarne kazni je dobila 43-letna Alojzija Špk iz Cerknega zaradi tihotapstva moka in prekorčenja meje.

POSLEDICE SANKCIJ V TRSTU

Trst, Jan. 1936. Posledice sankcij in raznih ukrepov v Zvezi s sankcijami se čimdalje bolj živo občutijo. Simptomatično je, na pr. dejstvo, da v vsam Trstu se ne more dobiti uobene steklenice pristnega šampanjca, pa naj človek ponuja zanjo šetastotnik.

Porečajo se pa ne samo taki luksuzni predmeti kakor šampanjec, temveč tudi še razni drugi predmeti, ki so postali splošno potrebni. Tako so že skoro popolnoma izginile s trga razne začimbe, poper, cimet, in podobno so čimdalje bolj redki. Sedaj, ko se bližajo prazniki, se posebno občuti pomanjkanje suhega grozdja (rozni). Kakor za veliko noč, ko je še razsajala vojna v Abesiniji, tako cvete tudi sedaj pred božićem tihotapstvo rožin. Prjdržalo se mu je še tihotapstvo suhih siliv.

Sodišća na dan z dnevi sodijo prebivalce iz obmejnege ozemlja radi takih le podobnih delkov. Očitno bi statistika kazenskoga sodišća za pravkar zaključenočee se leto še bolj žalostna kakor za leto 1935.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

Radi nedostojenog početka rakije bila su u Pulu kažnjena tri seljaka iz Poreštine i to Vjekoslav Petrović i Josip Fedel na 7 mjeseci zatvora i mjesečni pritvora, na 11.500 lira globe svaki, a Fedel Ivan na 8 mjeseci zatvora, 25 dana pritvora i 10.950 lira globe.

— Ljubitelj Josip Josipov, star 22 godine, iz Svetog Petra, u Sumi bio je kažnjem za 300 lira globe zato što je pokušao unijeti u Pulu 4 litre rakije bez naplaćene trodarine.

— V Križu pri Tomaju je padel s strehe, ko je na njej popravljal opeko, 25 letni Josip Bole in si prebil lobanjo.

— Za pet dni je morala zapreti pekarno Marija Smrekar iz Gorice, ker ni prodajala boljšega kruha po ceni, ki velja za navaden kruh, ko tega ni imela več.

— Cerkev na Kostanjevci pri Gorici so lanskoro leto še nadalje popravili in prenovili. Notranjšćino je poslikal Ivan Pertot iz Gorice.

— Pred reškim sodišćem je bil oprošćen po neković Filip Sisto, poveljniki automobilskega parka armadnega zbora v Trstu. Omenjeni je bil obtožen, da je 1. nov. 1935. povozil na cesti Lovran — Opatica kesarja Franca Rumca. Po trikratnem nadaljevanju zasjedanja in po zaslišanju mnogih priča je drž. tožilec zahteval za polkovnika 6 mesecov zapore. Sodišće pa je pristojilo mnenje branitelja in tehničnih izvedencev, da ni zakrivil nesreće in ga je oprostil, ker ni napravil kaznivoga delanja.

— Z 18. januarjem prične obratovati najvećea čistišćina nafte u Italiji — tovarna »Aquila« v Zavrli pri Trstu. V desetih mesecih je na prostoru 400.000 kv. m. zrasla ta moderna čistišćina. Pri tem je bilo uporabljeno nad 70 km raznih cevi.

— Na cesti v Tržić so agenti davčne policije prijeli nekoga Pahorja Antona. Pri njemu so našli dve steklenici, ki sta mogoćno dišali po žganju. Po daljšem zaslišanju je priznal, da je žganje izviralo iz tajne žganjke iube in da ga je tudi sam prodajal u Tržiću. Zaradi teza je bil postavljen pred sodišće. Zogovarjal se je, da je prodajal žganje radi influence in da je s tem hotel pomagati ljudem. Izpovedal je tudi imena vseh oseb, koje su kupile od njega žganje. Obsojen je bil na 820 lir denarne kazni in na plačilo procesnih stroškov. Njegovi klienti pa so dobili vsak po 50 lir denarne kazni.

— Zaradi tihotapstva so bili postavljeni pred sodišće in obsojeni 27-letna Pelc Katarina iz Idrije je dobila 15 zapore in 50 lir denarne kazni, Novak Franciška, stara 38 let, iz Idrije, Zelen Toj, Vonćina Stefanija, stara 27 let iz Lokovca in Komec por. Peternelj Leopold, stara 20 let iz Idrije so dobile po 50 lir denarne kazni. Kosta Ivana iz Idrije, Jurca Ujudmila, Pećir Radoslav

— Zaradi velikih snežnih zametov v zadnjem času po visoki škodi dolini so goriski prejodi zasneženi in neprehodni. Tako so zaprti prometni tudi često čez Predil.

— Za tri dni je moral zapreti trgovino Anton Ravbar iz Komna, ker je prodajal testenine po višjih cenah, nego so prepisane.

— Franc in Josip Dakskobler, stara 32 in 18 let, iz Podbrda, sta bila naznaćnjena sodišću zaradi tajne vojske žice, cementa itd., na škodo vojaške uprave.

— Na 600 lir denarne kazni in na plačilo vseh stroškov je bil kaznovan 35-letni Franc Laharar iz Ponikve, ker so ga dobili, da je kuhao žganje in ker je hranil nekaj nabojev za samokres.

— 50 lir denarne kazni je dobila Katarina Brelich vd. Seljak, stara 50 let, iz Grahovega, ker je vithotapila tri četrt kg kave.

— Pred goriskim sodišćem sta se morali zogovarjati 36-letna Nagode Ivana in 37-letni Plešnar Stefanija iz Cerknega vrha, ker sta nagovarjali svoje mladoletne sinove, da so prešli preko meje v svrhu tihotapstva. Plešnar Stefanija je bila obsojena na 17 dni zapore, 3 meseca in 18 dni aresta ter 3.091 lir denarne kazni. Nagode je bila oprošćena zaradi pomanjkanja dokazov.

— Na cesti proti Dornbergu je baron Karl Lewetzlauer Lanthieri, ki stanuje u Gorici, povozil 5-letno »Drago Mozetić«.

— Člani novega fašističnega direktorija v Dol-Ošćici so sleded: Pavlin Viktor, Hren Italo, Blizjak Marij, Bratina Franc in Čostelj Hektor.

— Na novo je sastavjen obštinski svet u Šmarinem pri Kojškem. S predloženim redom su postavljeni za zastopnike delodajalci: Domi Mihael, Corsi Anton in Zuljan Rudolf, za delavce pa Vendramin Josip, Princić Ivan in Peršolja Josip.

DESETGODIŠNJICA SMRTI Dra OTOKARA RYBARA

ZADUŠNICE I KOMEMORACIJA U BEOGRADU, KOJIMA JE PRISUSTVOVAO I LJUBA DAVIDOVIĆ S VEĆIM BROJEM PRIJATELJA

Komemorativni govor dr. Josipa Wilfana

Beograd, 13. januara 1937. — Na inicijativu Saveza emigrantskih udruženja priredjena je komemoracija desetogodišnje smrti dr. Otokara Rybara na kojoj se sagrao lijep broj pokojnikovih prijatelja u ulaznoj ulici u 9 sati izjutra u crkvi Krista Kralja u Krunskoj ulici. Pored članova porodice, komemoraciji i misli zadušnicu prisustvovali su i bivši predsjednik vlade g. Ljuba Davidović s nekolicinom prijatelja iz b. Demokratske stranke, velik broj članova Ministarstva vanjskih poslova, vodstvo Saveza emigracije, vodstvo društva »Istra«, Trst, Gorica u Beogradu i velik broj članova. Gospodja generala Stefana Davidovića je predstavljala ženski odbor za pomoć izbeglicama iz Julijske Kraljevine, a i društvo »Slovenec« u Beogradu je bilo zastupano po svojem delegatu.

Pokojnikova djeca s grupom uzih pokojnikovih prijatelja i s poznatim

emigrantskim radnicima otili su iza tog na grob pokojnikov. Članovi akademске секције »Istra«, Trst, Gorica položili su na grob vijenac Saveza emigracije, na što je predsjednik Saveza dr. Iva M. Čok u produžen govoru ocrtao lik i politički rad voditelja rybarskih Slovenaca dr. Otokara Rybara.

Iza govora dr. Čoka održao je nekolicinu toplih riječi dr. Josip Wilfan, posljednji naslednik dr. Rybara na gorko političkoj pozornici Julijske Kraljevine. Dr. Wilfan je između ostaloga rekao o svojem prijatelju i učitelju: Dr. Rybar svršio je svoj život, a nije mogao u potpunosti svršiti svoj rad i zadatak. Smrt njegova bolno je oduzela u našem narodu. U svima našim srećama je bila je bolna svijest da je preminuo najbolji među nama.

Dr. Otokar Rybar bio je nacionalni idealista, a ne fantasta. Zato je u no-

voj Jugoslovenskoj državi, koja se je rodila iz vatre i smrti, pregnu svim silama na konstruktivan rad.

Kao njegov učenik, sljedbenik i prijatelj ja se zajedno sa cjelokupnim našim narodom očišćam sa zahvalnošću velikih ličnosti i rada pok. dr. Otokara Rybara.

Skromna, ali i s toplinom prožeta komemoracija dr. Otokara Rybara, napravila je dubok utisak u beogradskim političkim krugovima. U krugovima emigracije je ta komemoracija bila povodom žalosnih usporedaba između stanja našega naroda u Julijskoj Kraljini za vrijeme dok je bio vođa dr. Rybar i sadašnjeg žalosnog stanja. Praznina koju je ostavio za sobom veliki pokojnik je još osjetljiva i trućucima kada se pojavljaju iznova znakovi rješavanja nekih pitanja, koji su u vezi s našim narodom pod Italijom.

Dr. Otokar Rybar

GOVOR PRETSJEDNIKA SAVEZA Dra I. M. ČOKA

Pred deset godina na današnji dan vijest o smrti dr. Otokara Rybara, opunomoćenog ministra, potresla je no samo članova njegove porodice i njegove kolege nego i veliki broj njegovih prijatelja i poštovalaca u cijeloj Jugoslaviji i preko granica naše države, osobito u zorojano bivše Austrije. Umro je muž velikih intelektualnih sposobnosti, divan karakter, kojekolika političke prošlosti. Na žalost teško i složno pitanje u kojima živimo omogućilo su da se poslija njegove smrti lik velikog pokojnika pokaze u pravom svjetlu, te da se time njemu oda primjerena pošta i zahvala za njegov plameniti i uspješan rad, kao i da se mladim pokoljenjima pokazuje sjajan primjer ozbiljnog i požrtvornog rodoljublja, nacionalnog radnika i političara.

Čem inspirisao se je onim idealitima i onim metodama rada, koji su karakteristični za rane naše vođe i za naš narod tamo gdje, pri kraju predjoshnjeg i na početku sadašnjeg stoljeća.

Dr. Otokar Rybar bio je bio anglan, elastičan, ali i borben, temperamentan, no uvijek pravedan i mudar političar. Od 1895 g. dalje kada je u Trstu instalirao svoju advokatsku kancelariju pa do sloma Austrije sa je živio i rad našeg naroda u Trstu neimovno povezan s imenom našeg rodnog ognjišta. Nema nijednog područja njegovog djelovanja, a da se na njemu ne poznaje Rybarska ruka, njegov um, njegova inicijativa, njegovo sigurno vodstvo. Najveću brigu posvetio je narodnom prosvjetivanju i u tu svrhu je u nobrojenim svojim govovima okupljeni narod učio, savjetovao, upućivao. Naše školstvo koje pri početku Rybarovog javnog rada u tršćanskoj provinciji nije bilo mnogo razvijeno, zahvaljujući stalnom nastojanju e borbi našeg narodnog političkog vodstva kojemu je stalno pokojnik na čelu, postigao je preda slomom Austrije zamjenu visinu. Od rane mladosti vodio je Sokolsko društvo tršćanske župe podizao je Sokolsko u Trstu i bližnjim okolišima na dostojni stepen koji se je pokazao u ovom slučaju povodom prvog sleta Primorskog Sokola 1911 g. na Općini kraj Trsta. Pokojnik je bio i zamjenik staroste Sveslovenskog Sokolskog Saveza kao i član odbora »Obce Sokolice« u Pragu.

čiji sveopći napredak i razvoj našeg naroda u Trstu i to pod vrhovnim nadzorom po Inuženjima i uputstvima našeg narodnog vodstva u Trstu, kojemu na čelu je glajno pok. dr. Otokar Rybar.

»VELIKI IDEALIZAM DR. OTOKARA RYBARA

Tako isto vodjen svojim neiscrpnim idealizmom stavio je u službu svog naroda svoje najbolje snage kao parlamentarac, i narod koji ga je birao ima da mu zahvali na mnogim uspjesima koje je postigao svojim radom. Tu je bio član Jugoslovenskog parlamentarnog kluba i imao zaslužni udio kod stvaranja poznate Majstak deklaracije od 9. 1917. Kao svjedostan Jugosloven on je zajedno sa ostalim svojim kolegama u Bečkom parlamentu, a u društvu sa češkim drugovima u historijskim vremenima pred slom Austrije bio na svom mjestu i igrao ulogu, koja je odgovarala osjećajima njegovim i njegovog naroda koji ga je birao: ovom radom u Bečkom parlamentu kao i 1918 g. u Narodnom svetu u Ljubljani a poslije u Narodnom vijeću u Zagrebu i on je polagao kamos temeljno novoj državnoj tvorevini Jugoslaviji.

likim uspjesima u razvoju tršćanskog elovestva za vrijeme Rybarovog vodstva.

Ali tajna tih uspjeha leži još u jednoj drugoj činjenici, a to je u slozi među narodnim prvacima. Naš je narod u Trstu imao tu sreću, da su mu narodni prvaci bili poput Rybara sposobni i zbilja sjajna karakterističari, a to je još rijeđe, da su radili u punoj harmoniji među sobom i priznavali međusobni i hijerarhijski tako da je bio pok. Rybar od svih priznati i voljeni vođa. Od najvišeg intelektualca do posljednjeg radnika svi smo oduševljeni i radošni sljedili njegovo vodstvo. I tako je od najveće udjelne vrijednosti za naš narod bio sam primjer koji su mu davale njegove vođe u javnom radu i privatnom životu.

Kada je rani rat, u drugoj polovini 1918 godine otputovao Nikola Pašić u Parizu na mirovnu konferenciju, da tamo zastupa interese i zahtjeve mlado Jugoslavije bile nas je nekoliko u njegovoj pratnji iz onih krajeva najzapadnije naše nacionalne teritorije, koju je naša delegacija pri mirovnoj konferenciji tražila za Jugoslaviju. Otili smo tamo kao eksperti za pitanje naše zapadne granice, a vođa te naše grupe bio je pokojnik dr. Otokar Rybar, koji je zatim bio imenovan jednim od historičke Jugoslovenskih delegata u Parizu, a na tom mjestu se ostao sve do mirovne konferencije u njihovom dvadesetom godišnjicu, kada je nakon povratku u Jugoslaviju bio Rybar zastupao je Jugoslaviju od 1921 pa do 1929 g. na raznim konferencijama u pregovornima s Italijom. Narodično zaslugi se je stekao kod zaljublivanja mnogobrojnih sporazuma koji su bili posljedica Rapalskog ugovora i koji su poznati pod imenom Neptunskih konvencija. Pri izvršavanju ovih svojih teških i punih odgovornosti funkcija bio je uvijek na visini svog zadataka, tako da je bio mnogo cijenjen i uživao visoko poštovanje i povjerenje Kralja i predsjednika državnog šefa, ali je uživao poštovanje i kod talijanskih delegata.

Medjutim, malo koliko je bio obman; važan i uspješan ovaj njegov rad, glavni značaj pokojnikovog rada nije u njegovom poslijeratnom djelovanju, nego u njegovom radu prije rata u Trstu; gdje je kao javni radnik, političar i faktički vođa svog naroda postigao ljepo uspjeha i veliku popularnost među našim ludoštim narodom.

Znaajući da svaki napredak naroda mora da bazira na zdravim ekonomskim temeljima, tršćanski Slovenci poklonili su svu pažnju ekonomskim pitanjima i njihovom zdravom i solidnom razvoju. Pokojnik je i na ovom polju uvijek saradjivao i bio jedan od glavnih činilaca onog lijepog i zdravog ekonomskog zamala našeg naroda u Trstu, koji je toliko obećao za budućnost, koji je zadivio prijatelje i opomenu neprijatelje.

Veliki i čaeni uspjesi u svim granama narodnog života koje je u posljednja dva desetljeća pred svjetskim ratom postigao naš narod u Trstu u velikoj su dakle mjeri zaslugi velikog pokojnika. Kao sin češkog oca, ali rođen od majke Slovenke na slovenskom tlu on je bio odgojen od rane mladosti kao Slovenac i Jugosloven, kao takav se je uvijek osjećao i u tom smislu uvijek raditi i boriti do svoje smrti. U njemu je bila sinteza slovenske dobrote i pravednosti i češke odlučnosti kao i primorskog južnjačkog temperamenta. Bio je odličan govornik, koji je uvijek bio sa svakim svojim ognjištem i svojim riječima se je bio vrlo pristupačno svakom slušaocu. Uvijek ozbiljan, pokazivao je jasnoću pogleda u svim pitanjima i kao i uvijek samosvijest, autoritativnost, koje su u budnjavale poštovanje. Govorio je uvijek istinu i nije nikad poznavao dva morala ni u privatnom životu ni u ovom advokatskom pozivu, a najmanje u javnom i političkom radu. Svi koji smo ga poznavali, smatrali smo ga uzorom poštenja i to naročito i u političkom životu. U tom pogledu bio je u prvom redu potpuno odlika i odlučan i svaki neprijatelj našega nezakonitog politički čina. Ranije se do je toliko politički uslikli toga bio uviđen iznad svake sumnje, bilo njegovo protivnik bilo obmanjiva, bilo grljano preolobiti da bude novčanar svojim principima.

Neka istaknem na ovom mjestu još jednu važnu činjenicu: u Trstu je u to doba u kojemu je ovo riječi pored Slovenaca žilovno u Trstu i veliki broj Hrvata i Srba. Nikada u Trstu i Istri nikakva razlika nije pravljena između ta tri plemena. U uživanju punih prava svakog pojedina u čisto demokratškom duhu živjeli smo u potpunosti slozi i tako pored države kao braća — još više; kao jedno pod istim krovom. Bili smo već davno prije rata jedna mlada Jugoslavija u ministarstvu. Koje li sudbine da je baš ovaj dio našeg nacionalnog teritorija, koji je bio mozađna spremnosti od svih ostalih da uđe u sklop Jugoslavije u momentu stvaranja naše nacionalne države ostao izvan državnih granica.

Glavni dio njegovog života je bio u Trstu i bližnjim okolišima na dostojni stepen koji se je pokazao u ovom slučaju povodom prvog sleta Primorskog Sokola 1911 g. na Općini kraj Trsta. Pokojnik je bio i zamjenik staroste Sveslovenskog Sokolskog Saveza kao i član odbora »Obce Sokolice« u Pragu.

Znaajući da svaki napredak naroda mora da bazira na zdravim ekonomskim temeljima, tršćanski Slovenci poklonili su svu pažnju ekonomskim pitanjima i njihovom zdravom i solidnom razvoju. Pokojnik je i na ovom polju uvijek saradjivao i bio jedan od glavnih činilaca onog lijepog i zdravog ekonomskog zamala našeg naroda u Trstu, koji je toliko obećao za budućnost, koji je zadivio prijatelje i opomenu neprijatelje.

Glavni dio njegovog života je bio u Trstu i bližnjim okolišima na dostojni stepen koji se je pokazao u ovom slučaju povodom prvog sleta Primorskog Sokola 1911 g. na Općini kraj Trsta. Pokojnik je bio i zamjenik staroste Sveslovenskog Sokolskog Saveza kao i član odbora »Obce Sokolice« u Pragu.

Najljepši i najuzvišeniji rezultat javnog rada pok. dr. Otokara Rybara, tog velkog idealiste, ali i realnog političara je duboka i neograničena jugoslovenska nacionalna svijest, onog njegovog naroda, kojemu je on postigao najljepše stano svoga života. Ta svijest je sigurna garancija za vijetnu harmoniju koju se taj narod očuvati ne samo svom velikom sinu, pok. dr. Otokaru Rybaru, nego i njegovim idealitima: kojima je on služio kao čovjek, kao političar, kao Slovenac, kao Jugosloven.

DR. OTOKARA RYBAR KAO POLITIČKI VOĐA

Kad bi se htjelo primjerno opisati i prikazati lik pokojnik dr. Rybara, bilo bi potrebno napisati knjigu u kojoj bi morao biti iznesen okvir cijelog radnog doba, prilika, pod kojima je on naš narod živio u Trstu i okolini, i političke borbe koje su bile potrebne da se izvaja od bivše Austrije na i najmanje pravo kulturnog, prosvjetnog, socijalnog i li političkog karaktera. Nacionalna svijest Slovenaca, koja datira od posljednje volike revolucije je u toku devetnaestog stoljeća vrlo mnogo napredovala u sredini slovenskog područja, dok je na periferijama napredovala, kao što je i razumljivo, mnogo inganjiše su bile zapreke mnogo veće. U osobito teškoj položaju nalazili su se Slovenci u Trstu u okolini čelu je pod Austrijom tvorilo zasebnu provinciju, jer su ih tu ugnjavala s jedne strane vladajuća talijanska strana, a sa druge strane austrijske centralne i lokalne državne vlasti. Ipak je u posljednja dva decenija pred svjetski rat naš narod baš na tom području — u tršćanskoj provinciji — pokazivao najveći napredak od svih područja na kojima žive Slovenci, a vjerovatno i od većine ostalih jugoslovenskih pokrajina pod bivšom Austrijom. A to je baš vrijeme kad je naš narod u Trstu stalno pod vodstvom pokojnik dr. Otokara Rybara, kao kao mladi advokatski primaverik u Trstu, kod neznatog istarskog rodoljublja dr. Anta Duklića, prvog hrvatskog predsjednika pazinske općine, a zatim u Pulji kod dr. Matka Laginje, kao i u stalnom kontaktu sa ostalim vođama našeg naroda u bivšem austrijskom primorju, prof. Malkom Mandičem, prof. Vjekoslavom Spinčićem, dr. Dinkom Trninaš

RODOLJUBLJE DR. OTOKARA RYBARA

Rybar bio je i pravi rodoljub kojemu je javno korist naroda bila iznad svega. Skrb za tu korist bila mu je vodiljom svagdje i svuda i to je dokazano svojim radom i djelom svojim životom.

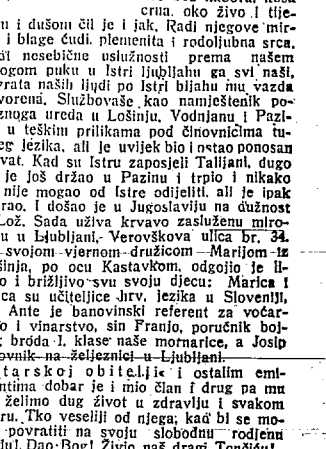
Jedna od najvećih odlika pokojnika bila je u njegovoj demokratičnosti. Dio je istinski demokrata, ali ne u onom smislu u kojemu se danas ova riječ obično zlorabi nego u tom smislu da je bio uvijek u neposrednom kontaktu s narodom, da je s njime živio zajedno, djelujući na njegovu dušu i sudbinu u tu da u tom svakodnevnom doiru sa svojim radom, selcima, i najprijaznijim staležima nikad nije bio banalan, nikad dvoičan, nego uvijek ostao uzorom pravednosti, poštenja i svjetkogom velikom duševne kulture. On nije jedino rodilo a drugo pričao, kao što se na žalost u javnom radu često dešava, nego je uvijek osvojio ozbiljan i dosljedan. Njegov privatni i javni život i rad bio je otvorena knjigica za sve. Iz svih tih razloga razumljivo je, da ga je narod nosio na rukama i obožavao. Imao je punu vjeru u njega i mirno dušu mu je povjeravalo svoju sudbinu i u vjerovanju da je u najboljim rukama. Njegova popularnost je bila odraz bezuslovne odanosti naroda do svog u svakom pogledu odlidnog vodje. Između njega i slovenskog ljudstva u Trstu postojalo je odnos potpunog međusobnog razumijevanja i povjerenja. U tom odnosu ležalo je glavni izvor to-

75 GODIŠNJICA ANTUNA FLEGA POK. ANTUNA

Ljubljana, 10. I. 36. Antun Flego je iz (Strpea (Buzet, Istra), sin onoga Antuna Flego, koji je svoj dan u nezaboravnoj pokojnik Frana Flega u dobio bitu u borbu za prava našega naroda na Buzetšini i održao utučki mejdani.

Gledate li našeg Tončica sada, dali bi u 50. godina, ali ih u nosi 75. Njegovo je lice bez nabora, kosa crna, oko živo i tješno i blage čudi plemeniti i rodoljubna srca, radi nesobečne uslužnosti prema našem obokom narodu u Istri ljubljani ga svi naše i struže ljudi po Istri blicu mu vaza otvorena. Službovao kao namještanik pozreznoga ureda u Lošinj, Vodnarju i Pazinu u teški priilikama pod činovnicima tuđeg jezika, ali je uvijek bio i ostao ponosan Hrvat. Kad su Istru zaposjeli Talijani, dugo se je još držao u Pazinu i tripio i nikako se nije mogao od Istre odijeliti, ali je ipak morao. I došao je u Jugoslaviju na dužnost u Lož. Sada uživa krvavo zasluženu mirovinu u Ljubljani. Verovškova ulica br. 34. Sa svojim vjernom društvom — Marljom — Lošinja, po ocu Kastavkom, odgocio je lijepo i briljivno svu svoju djecu: Marica i Antica su učiteljice jrv. jezika u Sloveniji, sin Ante je banovinski referent za vočarstvo i vinarstvo, sin Franjo, poručnik bojnog brda, I. klase naše mornarice, a Josip činovnik — željezničar — u Ljubljani.

Starosrpski obitelji i ostali emigrantska dobar je i mio član i drag mu svu želimo dug život u zdravlju i svakom dobru. Tko veseliji od njega, kad bi se mogao povratiti na svoju slobodnu rođenu grudu! Dao Bog! Živio naš dragi Tončicu!

na tali ki pa i teh upr. Dru Tir ziom pagr re, nov loči

1. 500 bo ve i vat poli 2. 1 5 2 3. 150 ton pro pod bodi poli, in sede ladij pro mo i ka i Del obć ki o nov S di ki

dolo me-đa te gova ohrat dije i v ka preš tala mo, na i ki in mem lje. i b o tem svoji nešt Trž điv ko mor kat v je nov imp tem Trst mo i lagi vo u ugof troz sele tem in kra je prav spoot

ie i ma dov ali Sim na duš

si uvi

sau rod pole. F nor ni sve buc Sto koju tu je poč je ide

NAŠA KULTURNA KRONIKA

Večer istarske lirike u Istarskom ak. klubu u Zagrebu

9 o. m. održao je Istarski akademski klub redoviti članski sastanak. Klupske prostorije bile su pune. Od gostiju zapazili su naročito mlađi emigranti. Nezapačena posjećenošću posvjedočuju interes koji vlada za takve priredbe.

Izbor nove uprave bio je sretan. Primjećuje se to po intenzivnijem druženju članova koji vlada nakon glavnog skupštine. Ovega puta bila je centralna tačka programa predavanje J. Percana: »Čakavska lirika: Gervais-Baloto« (Paralca). Tako je večer imala karakter istarske lirike. Predavač je spretnom rukom zahvatio u značajnu pojavu najnovijeg našeg umjetničkog stvaranja. Dvo je reljefni prikaz dvaju naših pjesnika kojima se može posvetiti čitava naša književnost. Predavač je dao u svome radu uzornost i zaokruženu cjelinu. Osim toga prikaz je samoga Balota puniji i bliži. Gervais nije običan za životar razvikla. Trebalo je, možda, naglasiti razliku između prvih njegovih radova i najnovijih. Nije se dalo razabrati suze u smijeh Gervaisa.

Predavanje je prošireno recitacijom pojedinih pjesama Balota i Gervaisa. Izbor Balotin bio je bolji.

Ni znoj, ni suze, ni žuljevi ni kletva istarskog čovjeka-kmeta nisu presučeni. Društveni odnosi sela zapadnog dijela Istre nisu su odličnog interpretatora u Baloti. Duboki socijalni osjećaji daju mu naročitu snagu. Generacije koje dolaze bolje će ga shvatiti i još više cijenjati. Ostao je vjerno sredini iz koje potječe. Neumorno radi, piše i učinić će još mnogo za svoj poljotan narod.

I Gervais je istinski doživio svojeg Čitca, kmeta i ludjara iz »Barke Franc« čaka koju sluša »barbariolo« u elementarnoj arđbi protiv gospod-kih pitđama na korzu kao da je pjesma samog Gervaisa.

Čakavština je pod perom književnika kao što su Balota i Gervais jedini pravi izraz da se dade u potpunosti prosjek pjesnik, daništine i — buduće istarske stvarnosti.

Redoviti članski sastanak Istarskog akad. kluba izo-žnje 16 o. m. zbog zabave u H. P. D. Kolu.

VEŠEBA 11-12 ŠTEVILKE REVUJE »MSEL IN DELO«

Fronte — Evgen Spektorski; Nastanek sociologije. — Dr. Fr. Iličić; Ignacij Daszynski. — B. Borko; »Rusija in Mala antanta u svetovnoj politici«. — Dr. B. Vrčon: V palaci mitu.

OBZORNIK

Zasebni in javni interesi — Ideologija u zunanji politiki (Dr. E. Vrčon) — Stavka tekstilnega delavstva (B.) — Dr. N. Županec, šestdesetletnik. — Dva kulturna dokumenta (L. C.) — »Naši obmejni problemi. CMD 1936 (Inko) — Milan Vidmar Osovlski most (Lavo Cermelj) — Dr. S. Bajić: Delovno pravo, splošni del (Dr. B. V.) — G. Renker: Pet moč grad pot (V. V.) — »Mitidna brez cilja« (I.) — »Matica rada« u Beogradu (Inko) — »Slavjanski glas« in »Slavjanski vestnik, Sofija, 1936 (Inko) — Beseda o raku (Dr. R. Noubin) — TBC, Jutika — Mladinska Matica 1935-36 (Inko) — Drobline (na platnicah).

»Misel in naroe izhaja vsak mesec v Ljubljani. Naročina stane za vse leto 60.— Din, za pol leta 30.— Din, za četrt leta 15.— Din. Posamezna številka 6.— Din; dvojna 12.— Din. — Uredništvo in uprava v Ljubljani na Gosposvetski c. 4, I. — Poštnočkovi račun: 16.602

DECEMBARSKI BROJ »MALOG ISTRANINA«

Decembarski broj »Malog Istranina« ima slijedeće priloge: E. R.-č. Peričina laž, E. R. 25-godišnjica otkrića južnog pola, G. Gabriel Cvitan: Mravi, Prčača o Mišku Budalici, Gabriel Cvitan: Mali gusar, Kukavica, Šima i Peričić: Lakomac, Seljak i kralj, Rikard Katalinić Jeretov: Mali razgovor o Božiću, Gabriel Cvitan: Straka, Klok i Flok, Gabriel Cvitan: Prase, Dječje novine, Razno, Zabavni kutić.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inozemstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb. Boškovićeva ulica 20.

ČEKOVNE UPLATNICE

Mollo bili priložili posljednjem broju lista. Molimo pretplatnike da se s njima posluži i da nam dostave dužnu pretplatu. Ujedno molimo pretplatnike da nam za tekuću 1937 godinu dostave barem jedan do godišnje pretplatu, ako im nije moguće platiti cijelu godinu na jedamput

PESMI ANTONA HAJDRIHA

Pesmi. Zložil Anton Hajdrih. Litografiral, izdal in založil Čemažar Josip v Ljubljani, 1936. Str. VIII. in 82. Izšlo se pesmi Antona Hajdriha, ki je umrl 1. 1878, ko je doživel šele 36 let.

Zbirka njegovih skladb obsega le 29 pesmi, a so med temi nekatere, ki jih pozna vse slovenski svet. Kdo še ni slišal pesmi: Od Urala do Triglava. Naj viharja moč razsala, Cerkvica tam gor sameva, Luna sije, Buči morje itd.?

Hajdrih je izdal 1. 1876 zbirko jadranski glasovi; 1. 1879 pa je po njegovim misli izdal v Kosovel zbirko Jadranski glasovi, II. del.

Teh zbirka in drugih Hajdrihovi skladb ni bilo nikjer več dobiti razen v ponajboljih po raznih večjih zbirkah. Prav je torej, da je ob šestdesetletnici I. zvezka Jadranskih glasov izšla popolna izdaja Hajdrihovi pesni, kar jih je bilo natisnjenih. Več njegovih pesmi, zlasti cerkvenih, pa je izgubljenih, če jih morda niso rešili in ohranili prevoditelji in organisti v tržaški gkolici. Kdor jih kaj ima, naj jih priobči! Skoda bi bila, ko bi izgini tako, kakor je pogorela Hajdrihova zapuščina: v Narodnem domu v Trstu 13. julija 1920, ko so to poslopie Italijani zaznali.

Kot uvod v Hajdrihove skladbe je postavil in priobčil Viktor Steska Hajdrihovi življenjski, ki nam slika vse tragiko tega mladega in nadarjenega skladatelja.

Hajdrih Anton se je rodil 9. jan. 1842. v Ljubljani, kjer je dovršil gimnazijo, nato je vstopil v semenišče. V četrem letniku je izstopil in se vpisal na praški konservatorij. Radi zanemarjenja šolskega pouka je bil izključen. Zato se je podal v Trst, kjer je dovršil telegrafski tečaj, da bi stopil v državno službo, kar se mu pa ni posrečilo. L. 1874 je sestavil svoj pevski kvartet (M. Vadnol. I. tenor, I. Uršič II. ten. A. Hajdrih I. bas, F. S. Vilhar II. bas). Z njim je zaslovel po Tržaškem in po Krasi in si je pridobil mnogo zaslug za buditev narodne pesni. Koncem 1874 je sprejel službo pe-rovodje pri Slov. Citalnici v Trstu. L. 1876 je sestavil iz raznih okolišnih zborov pevski zbor 60 pevcev. In z njimi priredil velik koncert v Rojanu. Uredila je izdal prvo zbirko svojih pesmi »Jadranski glasovi«, v kateri je objavil splošno znano pesem »Jadransko morje«. Kmalu nato je bil imenovan za prov. učitelja v Rodiku, kjer je ustanovil pevski zbor. Na svojih pogostih noh v Trst se je prehladil in obolel na letiko. Radi bolezn so ga odpustili iz službe. Brez sredstev se je vrnil v svoj rojstni kraj, kjer je podlegel bolezni 3. jan. 1878. Druga zbirka njegovih pesmi je izšla leto dni po njegovi smrti. Njegova zapuščina je 1. 1911 prešla v last Glasbene Matice v Trstu ki je imela svoj sedež v Narodnem domu. O požigu Narodnega doma 13. julija 1920 je pogorela tudi njegova zapuščina.

PRVI PRIKAZ NAŠEGA KALENDARAR

Zagrebačke »Novosti« od 6 o. m. donose slijedeći prikaz »Jadranskog koledara za 1937 godinu:

U nakladi konzorcija lista »Istra« u Zagrebu izšlo je treće godišće kalendara, izdajenica iz Istre, Trsta i Gorické. Taj kalendar je zapravo hrvatsko-slovenski almanah, u kojem su dali i ove godine vrlo dobre priloge poznatiji pisci emigranti, hrvatski i slovenski, a ima u njemu i nekoliko domaćih poznatijih imena. Tako je na pr. naš poznati književnik Mirko Breyer dao odužu studiju o Istarskom leksikografu Josipu Voltiću Istraninu, Ljuo Vojnović je iznio neke do sada nepoznate detalje iz pregovora između Italije i Jugoslavije iz rata. Matko Rojnić je iznio sustavno, poredan pregled borbe u Istri za ravnopravnost prije rata, a i nekoliko slovenskih priloga ne zaostaje za tim hrvatskim. Osim toga ima u kalendaru više statističkih, kulturno historijskih i beletrističkih radova, koji bi mogli po svojoj vrijednosti stajati u bilo kojoj reviji. Kalendar obasije 12 stampanih araka, a sadržaj mu je slijedeći:

Emigracija u novoj situaciji. Rudolf Golouh: Naloga naše emigracije u današnjem položaju, Janko Samec Rojakom. Dokumenti. Ljuo Vojnović: Kad je potamnila istarska zvezdica, Mary Vidosić: Ne gubim nada, Ivan Bostjančić: Piše mi ma, Matko Rojnić: Narodnost u Istri i ravnopravnost, P. Zložilni »občovalnega« jezika, Jane »Lovran« u latinskim ispravama, Dr. Šime Žužić: Istra prema Hrvatskoj u razdoblju 1860-1918. Lavo Cermelj: Srednje in strokovno solstvo na Primorskem pred vojno, Mirko Breyer: Istranin Josip Voltić (Vollgilt) P. R.: Z naših knjižničkih domov na Korščini pred 600 leti. Prof. Jerko Gršković: Strossmayer na Rijecki. Lino Legocić: Kos narečja. Arih. Ante Lorenčini: Odglasi iz historije srednjeevropske monumentalne umjetnosti istočnog Jadrana, Andrej Gabrček: Benečani — roparji naše svobode. Jedn« uletaki dokument. Prof. Ante Se-

nić: Naša glagolska knjiga u Istri. August Pirjavec: Škof Juraj Dobrila buditelj hrvatske kmeta v Istri. Dokumenti. J. Perot: Jernej Rebec, Josip J. Bazeli: Zauimanje flote u Puli 1918. V. S.: Koliko nas ima. Prof. Jakob Mikac: Narodna nošnja u Brestu, Avam Matetić Rojngov: Muzički festival u Omisliju 1936. Ante Dukić: Naš domaći glas Srećko Kosovel! Čez travnik. Srećko Kosovel: Trst. Rikard Katalinić Jeretov: Pričica o vlaškom kosu. Rikard Katalinić Jeretov: Pjesma o mojem žalu Ton Smerdel! V oči so solze. Viktor Car Emin: Kako sam počeo pisati. Mirjam: Tatka ima papancka v ječi Ladislav Grakalić: Svom kumpanju. Drago Gervais: Morski vitez. Jože Kraps: Ali se vrueš. O. Crnjagi: Manom kmetstva Sedeta. Niko Zec: Još živi Veli Jože. Stanko Cok: Številka 5636. Zvane Kastavac: Jadranske sličice. Zvane Kastavca. Mobergoj Stefan: Vrnitev. Ivo Žic-Kiačić: Natv s otoka. Viktor Car Emin: Moj povratak. Drago Gervais: Orguljaši u Veprincu. Ton Smerdel: Moj otac sanja o Krasi. Ton Smerdel: Platinasta simfonija s Krasi. Ladislav Grakalić: Spomin od mladosti. Rikard Katalinić Jeretov: Dubrovnik-Sustipan. Janko Samec: Kraška zima — Jesen na Tržaškem. Drago Gervais: Nono Franck. Mate Dvorčić: Moja zemlja.

Kalendar su uredili i ove godine Tone Peruški i Josko Ziberna. Cijena 10.— din., a dobiva se u upravi lista »Istra«, Zagreb, Masarykova 28a, II. kat i u knjižarama.

»Nova Riječ« o kalendaru

Zagrebačka »Nova Riječ« donosi u božićnom broju i ove rečke o »Jadranskom kalendaru:

Stvarno to je više almanah nego koledar za vrlo bogatim, raznolikom i važnom sadržinom. Donosi važne priloge za historiju, folklor i književnost Istre. Spada bez sumnje među najbolje proizvode naše kalednarske književnosti ove godine.

VELEPOMEMBNA KNJIGA DR. HENRIKA TUME

Pod naslovom »Moje življenje« izdala naša založba u Ljubljani za letošnje Veliko noć spominje tega zanimivega moža. Založba razpisuje subskribicijo za to delo in opozarjamo naše čitatelje da traia subskribicija samo do konca februaria, letošnjega leta. Po tem roku bo knjiga mnogo dražja. Knjiga stane v subskribiciji vezana u platno Din 150.—, u pol usbiju Din 180.— Subskribenti imaju ugodnost obročnega odplaćavanja a. Din 30.— mesečno, počeniš iz februarijem.

Poleg drugih poglavlji, obsega ta ogromna knjiga tudi sledeća. velizanimiva poglavja ki bodo zanimala zlasti primorske rojake.

Kot sodnik v Gorici — Grof Coronini in Dr. Gregorić — Goriski deželni poslanec — Borba za slovensko šolo v Gorici — Andrej Gabrček — Osobnost Dr. Payerja — Klub slovenskih poslancev deželne zborna goriskega — Stranka brez programa — Škof. Missia — Slodi — Vloga prof. Berbuča — Goriska ljudska posojilnica — Trgovska obrtna zadruga in njen potom — Dr. Laginja — Nasion krščansko socijalne stranke — Prlom ? Dr.

Gregorićem — Konjedic — Slovenska univerza — Masarykovi — Srećanje z Dr. Zerjavom — Prelom i naprednjaki — Prvi stiki z delavstvom — Notranji preobrat v misli, socijalizma — Anton in Etbin Kristin — Dr. Anton Drnota — Naši zapiski — Prvn srećanje z Dr. Krekom — Svetovna vojna — Do zadnjega v Gorici — Majnska deklaracija — Po razdeljanem ozemlju — Pod Italijo — Prvi Italijanski vojak — Mićne priloge — Slovo od Gorice — Zaključne misli in pogled u budućnost.

To pomembno delo predstavlja »morda najodkriteljiv izpoved slovenskega slovska sploš. človeka nezmožljivoga prapričanja, poštone nepodkupljive borbenosti, čvrstoga samosvovlega moža. človeka svetovnega razreda in najbistrijšega opazovalca svoje dobel

Priporočamo to knjigo svojim čitateljem u nakup z pripombo, da lahko naročijo delo po navadni dopisnici na naslov: Naša založba, Ljubljana, Groharjeva ul. št. 2. Knjiga bo imela okoli 500 str. velike osmerke.

čekovnog računa 24.788.— Pretplata: za četlu godinu 50.— din., za pola godine 25.— din. — Vlasnik i izdavač: Konzorcij Istra, Masarykova 28a II. broj telefona 87-30. — Za uredništvo odgovara IVAN STARI, Zvonimirski put, Zagreb. — Za tiskaru odgovara Rudolf Poljanović, Zagreb. Ilos 131.

JADRANSKI KOLEDAR

1937

DONOSI: NAUČNE ČLANKE, POLITIČKE ČLANKE, NOVELE, PJSME

ALMANAH EMIGRACIJE

U KOJEM SARADJUJU NAJBOLJI PISCI IZ JULIJSKE KRAJINE I POZNATI DOMAĆI KNJIŽEVNICI — U HRVATSKOSRPSKOM I SLOVENSKOM JEZIKU

CIJENA 10 DINARA

DOBITA SE KOD »ISTRE«, ZAGREB, MASARYKOVA ULICA 28 — I KOD SVIH EMIGRANTSKIH DRUSTAVA

NARUČITE GA ODMAH!

ŠIRITE JADRANSKI KOLEDAR

JER TIME ŠIRITE PROPAGANDU ZA JULIJSKU KRAJINU!

TREĆJA ŠTEVILKA »NAŠEGA BODA«

Izšla je 3. številka »Našega boda« za naslednje vsebino: Ksaver Meško: Naši dnevi beže. — Oskar Budales: Ubežnik. — Davorin Kavljani: Doll u Bosni alači. — Joža Herfort: Mik. — Fran Ločnikar: Marija zbilje Jezusa. — Dr. Robert Hlavata: Naši zobje. — Ksaver Meško: Marija in razbojnika. — Josip Ribčić: Božicek. — Uva: Angeli trije. — ... — Botra zima je prišla. — Kolač. — Dogodivščina Pepka rokodelca. — Laž in njen sin. — Doma in po sreču. — Viktor Pirnat: Radji se je odrešenik. Marji smo molili. — Vlado Klemenčič: Kmetje napadajo grad. — O naši obledi. — Smuštarsko življenje in vedenje. — Drobne zanimivosti. Za male gospodine. Mladina piše. — Pri ilustrativnom delu sodelujejo: Tiračnikova, Pirnat, Maksim in Oskar Gaspari, St. Pengov, Ks. Prunkova In. drugi.

PROBLEM STALEŠKOGA PRĚTSTAVNIŠTVA.

glavna je tema knjige »Privredni i socijalni odnosi u Jugoslaviji«, koja će već za koji dan izići iz štampce, kao najnovije delo našega privrednoga i. socijalno-političkog spisatelja Hinka Sirovacka. Predgovor je ovaj knjižni napisao dr. J. Stefanović, profesor državoslovlja na Sveučilištu u Zagrebu, a raspravila u njemu problem kolaboracije građana u modernoj državi. U knjiži se nalazi i veoma uspešni grafički prikaz organizacionoga sistema staleškoga predstavnistva, kako ga pisac raspravlja u tom svom djelu u okviru narodne demokracije. Pisac moli sve one, koje ovo delo zanima, da mu javé svoju adresu, na koju će im knjiga odmah po dovršenom poslu u štampariji biti dostavljena.

Adresa je pisca: H. Sirovacka, Zagreb. Hatzova 12. III. Tel. 97-25.

Na tehnički visoki šoli u Berlinu si je pridobio dne 15. dec. 1. doktorat tehničke vede na zvanak »Grodzan Fagnelli« Cestiamo (Agi).

Naš rojak, skladatelj Vilko Ukma i je imel uvodno besedo o čakki glasbi na I. javni produkciji govecev državne konservatorija u Ljubljani, ki je bila v ponedeljek dne 21. t. m. v Filharmonični dvorani. — (Agi).

MALE VESTI

— Ras imra je doveden kao zarobljenik u Italiju i konfiniran je na nekom otoku.

— Dva sina rase Kase streljao je potkralj građani za kaznu što se nisu htjeli pokoriti.

— Jugoslovenska sekcija Trgovacke komore osnovana je u Bari.

— Mussolinijeve govore o korporativizmu i fašističkoj doktrini preveo je dr. Svetozar Stefanović i izdao u Beogradu. Svetoslav Stefanović je prigodom kampanje Rina Alessija pisao u Pravdi oduševljene članke o fašističkoj Italiji i Mussoliniju. Aktivan je član Ljotičevog »Zbora« i suradnik »Otađbine«.

— Buničić Franjo iz Pazinštine kažnjen je sa tri i pol meseca zatvora i 1280 lira globe radi nedozvoljenog pečenja rakije. Za isti prekršaj kažnjena je u isto vrijeme i njegova žena sa tri meseca zatvora i 1050 lira globe.

— Milano (Jovkor). U jednom diletu talijanske štampe učinjeni su pokušaji da se, po ugledu na njemačke nacionalsocijaliste, i u Italiji povede protivjevrska akcija. Protiv tih pokušaja odlučio je ustao list »Giornale d'Italia«. Glavni urednik toga lista je Virginio Gayda. Mussolinijev savjetodavac u pitanjima spoljne politike. Sam Mussolini je omenozio pokretanje toga pitanja u Velikom fašističkom savjetu.

— Franca Ložarja iz Ornić so našli na polju teško ozljeđena iz ga kakol odpejal u bolnicu. Kjer pa je zaradit tuda h opeklin kmalu izdihnil. Nesrečno se je namenil iz Ornić protiv Vladi, da si počise dela. Na polju si je nekaj skual in pri tem zadremal. Veter je raznhal oženj na bližnje grmčevje in kmalu je bil ves v planenu.

— Na cesti Sežana—Divča, pri prenođu čez železnico, se je šofer Marij Kragej, ko je stopil iz avtomobila, tako nevarno spotaknil, da je zadel z glavno ob prostren kamen, ki mu je prebil lobanjo. Še istega dne je umrl v tržaški bolnici.

— Pri Modrejah na cesti Sv. Lucija-Gorica sta po nesreči trčila dva avtomobila. Pri tem je bila težje ranjena Alojzija Leban iz Idrije.

— Čotič Franc iz Štrbine pri Komunju je moral zapreti trgovino za 3 dni, ker je prodajal slanino po višji ceni.

— 66 letnji Raubar Josip iz Vrhovej pri Tomaju je po nesreči padel pod voz in si polomil rebra. Zadobil je tudi težje notranje poškodbe. Njegovo stanje je nevarno.

— V Sežani se je vršila edinstvena poroka. Poročila sta se 53-letni Anton Kert in 42-letna Ana Bekar. Oba sta namreč gluhonema in sta gojila simpatije ter južben z v rani mladosti, toželet si je tem življenje, ki ju je tako nesrečno zadelo in ju na koncu zednilo.

ZABAVA ISTRANA U ZAGREBU

U subotu dne 16. januara pretredje društvo »Istra« zajedno sa »Istarskim Akademskim Klubom« svola tradicionalnu zabavu sa plesom u prostorijama »Kolas«. Ulaznice kao i rezerviranje stolova u društvu »Istra«, Zerjavčeva ul. 7 (dvor). Na zabavi bit će dobar bufet u vlastitoj rezili i tombola. Početak zabave u 20 i pol sati.

„ORJEM“ U NOVOM SADU

Novi Sad, 2. januara 1937. Dne 2. decembra 1926 stupila je u život novosnovana emigrantska jedinica »Organizacija Jugoslovenskih emigranata iz Južulske Kraljine u Novom Sadu« (»ORJEM«), »Istara« i »Orjen« u subotu dne 1. i 2. g. svoju sjednicu koju je otvorio predsjednik G. Valerij Bronzini. Nakon izvještaja izvršnog odbora o desetakm radu, Uprava je primila u članstvo veći broj novoprijavljenih članova iz mjesta i okoline. Jednoglase je usvojen predlog da »ORJEM« stupi u članstvo Saveza Jugoslovenskih emigrantskih udruga iz Južulske Kraljine, kako bi i nova organizacija, sa ostalim bratrim jedinicama, sa svojom suradnjom ostvarila emigrantske ciljeve i stala uz bok svime onima, koji vode borbu za neostobodjenu braću. Pošto je predsjednik i ovom prilikom iznio cijelo novo organizacije, usvojen je predlog da se u

okupio organizacije osnuje za sada publicističko-propagandni otejek, koji ima odmah otvoreni radom. U ovaj otejek izabrani su gg. V. Bronzini i L. Jurčić. Pošto su osnivači imali još nekoliko važnih zaključaka, saslan je referat o današnjem vanjskoj političkoj situaciji, koja zadire u naše pitanje. U diskusiji je ustrovanost više govornika, te je iskustvi je donijet zaključak da se sa uplatom Kraju uvjetuje i jedan predlog, koji je potvrđen izvršnom odboru radi izvršenja. Sa zadovoljstvom valja konstatirati jednodušnost i solidarnost svih prisutnih, koji su izjavili da su emigrantskoj ideji pripravniji žrtvovati sve svoje sposobnosti i silu kao i vrijeme, koje im bude stajalo na raspoložuju. Na kraju je donijet zaključak da se sa uplatom članarine otpune danom i decembra 1936. t. j. od dana, okada je organizacija stupila u život, te je u tu svrhu dala blagajniku potrebno ovlaštenje.

PETDESETLETNICA NAŠEG ROJAKA DR. VOJESLAVA MOLETA DR. VOJESLAV MOLE IN NJEGOVU DELO

14. dec. je praznovan u Krakovu na Poljskem 50-letnogo življenja našeg rojaka, profesor Jagelonskoga univerze in ravnatelj Krakovskega Slovenskega instituta dr. Vojeslav Molé.

Vojeslav Molé se je rodil 14. decembra 1886 v Kanalu na Gorškem. Maturiral je na gimnaziji v Novem mestu, študiral zgodovino umetnosti na Dunaju, v Krakovu in Rimu. Leta 1912. je na dunajski univerzi doktoriral, keril naslednje šolsko leto s stipendij v Italijo in dobil 1. 1913. namestitev pri drž. konservatorskem uradu v Splitu. Kakor toliko drugih eksistenc, je tudi njegov poteknila vojna, ki ga je vrgla v rusko ujetništvo. Večično bivanje med Rusi, predvsem v Sibiriji, je razširilo in poglobilo dr. Moletove poglede v svet. Vzhodne umetnosti in prispomel, da se je mogel leta 1919 — takrat še poročnik — jugoslov. polka v Tomsku — habilitirati za zgodovino umetnosti na univerzi v Tomsku. V domovino se je vrnil naslednje leto po obilnem ovinku preko Vladivostoka in Sueskega kanala — pot, ki jo je krasno opisal v reviji »Dom in svet«. Po vrnitvi iz Rusije ga je pritegnila v svoj krog mlada ljubljanska univerza; predaval je zgodovino antične in bizantske umetnosti. Leta 1926. je postal redni profesor na univerzi v Krakovu. Zasedel je stolico zgodovine umetnosti slovenskih narodov s posebnim ozrom na vzhodno umetnost. Na tem mestu deluje v vidno uspešno in odgovorno. Postal je član Krakovske akademije znanosti, ki mu je poverila urejanje znanstvenega časopisa »Przeglad historij sztuki« (Przeglad zgodovine umetnosti).

Predvojna in prva povojna leta je imelo ime dr. Vojeslava Moleta v slovenski javnosti nimbus pesnika. S svojo l. 1910. izšlo pesniško zbrko »Ko so cvele rože« je pokazal sadove pesniškega razvoja, ki sega še v gimnazijska leta. Njegove verzje je odlikovala zvestoba starim, preskušanim formam, v čemer je bil nemara Italijanski vpliv; Moletova poezija je učinkovita bolj po eleganci kakor pa po živi in zgoči vsebini. Druga zbrka »Tristia ex Siberia« (Ljubljana 1920) je odraz močnih zažikov v tujem svetu in pesnikovo vedno širše

in-globlje intelektualne kulture.

Kmalu po vrnitvi v domovino se je pričel oglašati v obeh vodilnih revijah z esejji in razpravami iz zgodovine umetnosti. Strokovne prispevke je pridobeval v ZUZ, Slaviji, Przegladu historij sztuki, v Spomenici Srp. kraj. akademije it. l. 1931. je izdal v posebni knjigi spis »Historja sztuki starochremskije i vszenobizantskije. Njegove važnejše spise do l. 1933. navaja SBL. Po tem letu je objavil dr. V. Molé v ZUZ razpravo »O sociološkem problemu v umetnosti zgodovini«, v Delih Poljskega društva za raziskovanje vzhodne Evrope in bližnjega vzhoda (Krakov) je pridobil razpravo »Na mejli portretne umetnosti«, v Porocilih PAU je pridobil razpravo o problemu renesanse v umetnosti zgodovini Dalmacije, v knjigi referatov o 2. mednarodnem slavističnem kongresu v Varšavi nahajamo njegovo razpravo o nalogah in vprašanjih slovnanstva v zgodovini umetnosti, podnetni spis ki je izšel tudi v »Slavische Rundschau« (l. 1935). Ob priliki letošnjega bizantinološkega kongresa v Sofiji je obravnaval vprašanje, ali obstoji problem renesanse v umetnosti zgodovini slovenskih in bizantskih dežel? Izmed novejših spisov je treba omeniti še prispevke »o srbski srednjeveški umetnosti« v »Slovníku staroslovenskij slovjanščine« in študijo o Ivanu Mestroviju v zborniku že omenjenega slovenskega za raziskovanje vzhodne Evrope. Pomembno je tudi pridobil v Krakovu študije in članke zlasti o jugoslov. umetnosti na področju, s katerega obravnava nekatera gesla v »Enciclopedia Italiana«.

Dr. Molé je prevedel v slovenščino nekatera pesniška dela (Krasinski, Slovenci, Gonopelca, Baudelaire, Zborak). Njegov uvodni k poljskemu zborniku »Cankarjevih novel odkrije prodoren in pretehtan pogled na Cankarja in njegovo delo.

Prof. dr. Vojeslav Molé je pridobil s svojim znanjem in s svojo osebnostjo velik ugled in vpliv na Poljskem. Ob njegovih pedesetletnici mu želimo še obilo sreče in uspehov v njegovem plodnem delu!

13. januara 1937 — God. XVIII

NAŠA SLOGA

Pred 50 godina

SKORO SLIČNO KAO I DANAS... Dobrotom nepoznate nam osobe došlo nam i ruke br. 144 ireninskog časopisa »La Voce cattolica«. Taj list — kako mi i sam ustavo kaže — zastupa isključivo interese katoličke vjere. (U tom broju, piše o Hrvatima u Istri i listu »Naša Sloga.« »Sloga« prenosi neke pasuse i polemizira sa »La Voce cattolica« pa prenosi samo jedan odlomak iz te polemike. »Naša Sloga kaže:» Govorac o narodnom pitanju, izrazuje se dopisno »La Voce cattolica« otko: »Naša Sloga«, organ klerikalnih (P.) rukovodjen od jednog papa, nekog Meta, časopis koji zastupa više interese ruskog cara, nego li one sr. Ota, ne čini drugo od neko vrijeme, već se nabacuje blatom na najodličnije osobe našeg klera. Njemu je dosta, da bude koji časni svećenik, pa bio taj i sam biskup (a na žalost vidjamo, kako se najbratomijim načinom grdi jedan svetl pastir) i to ne samo radi toga što je katoličke narodnosti, već i radi samog katoličkog prezimena, izvrgnut najproštijim i najbezobraznijim kletavim. Ovih dana pronašao je za svakog neki mmoget, g. zupnik, da zamjeni hrvatsko pjevanje kod misne latinskim, i eto ti Naša Sloga, gdje škanđolano više pišu bezobrazno, što se je neoprezno zamjenio hrvatski jezik onim prokletim latinskim jezikom (maloljetna lingua latina).

DESETINA NA KANFANARŠCINI U prethodnom broju opisali smo, kako se utjeruje desetina po Istri, naime po Kanfanarskomi. Ovaj ras doznajemo, da je eskakcija obustavljena po nalogu visok. k. kr. ministarstva finansija. Ta obustava mislema, da je razviliha na drozajena mlaha svih zastupnika gg. Dežur, Legutje i Spitičić, na koje su se nekimi stanovnicima kanfanarskine osobno obratili u Poreču, potvrdili jim, da je istina sva, što je nažalost o tome pisano. Spomenuću gospoda zastupnici upraviteli su po poslušano ministarstva finansija dne 16. decembra sledički telegram: »Utjeruju se u Murožinih i Marčić, u poreznom kotlovu, Rimin, Kuj razvratni (porezni) nečovrsni poravnati. Najprvo, potvrditvratilo je zahtje, zatim su razvratisti dobili opomenu istice (Malkuzeti) i to 17. ističući na drozajena mlaha. Za svaki listič treba pa uzmihati dostare. Ako se ta nemože stihiti, uzmahju vojnici orudje poljudskolice, dopine ruhe izpod belostih. Sgrazano se vrnu tuda Umoljeni od jedne deputacije stahkih, koji očetuju ppašnije rješenoje na jednu mlahu za mlstju iz tom postu, molimo, da se predusretnu z-dovini koraci, telegrafičnim putem obustava lakovoja utjerivanja po cijeloj Istri. Tim više, što se između države i pokrajinskih vobude dogovorio o uređenju pritačnih dopnkih od desetine (zastara).

O tom bita je obitna razprava u sloboru.

TALIJANSKO PROSLAVENJE U POREČKOM KOTARU Pišu nama iz rečenoga kotara, da se po naših selih klatari drozica talijanskih podrepihac ugoarajuju mlaha, seljaka, da se upiše u družico »Pro Patria« le da plati sauki u to ime 23 noričah na godinu. Koncom prošloga mjeseca doklatili se ti klatari u i čitjo hrvatski kateštri, da prevare kakovoga kmeta i da mu izmame koju šelju.

FAŠIZAM I SELO

I
Ne treba se varati: opasnost od fašizma je mnogo veća nego što vjeruju i njegovi najveći protivnici. Lako bi bilo otrešti se fašizma, kad bi se sastojao samo u ljenoj i neorganiziranoj vladavini jednog čovjeka. Lako bi bilo boriti se sa fašizmom, kad bi on bio samo i golo nasilje, diktatura jednog čovjeka. On ne bi bio strašan, jer ne bi mogao dugo da se odzri, ako bi bio bez idejne i bez socijalne osnove. Najzad, on bi se nekako mogao trpeti, kad bi vodio u rak ljudi bi se možda pomirili da budu robovi, kad nebi morali biti robov grabovi.

Fašizam je opasan i strašan zbog toga što se sprovodi kroz jedan pokret masa; on znači pravi građanski rat, u kome jedna povišavana, nahranjena, naoružana manjina, priškoluje i davi gladnu i golotu većinu. On črpi svoju snagu iz nacionalne ideje preostavljene na osobit način: za sve svoje protivnike — narod otkrivaju neku drugu naciju ili rasu. Fašizam se kiti socijalističkim režimom, pretstavljaja se kao protivnik kapitalizma i klasnog robovanja, veliča rad, selo, združarstvo, društvenu solidarnost. On se obraća svima i svakome, u ime narodne i socijalne sloge, ali u stvari naslanja na jednu dosta veliku i moćnu klasu, na srednju i sitnu buržoaziju. Naposljetku, fašizam traži svoje pristalice najviše među građanima, on se poziva na nacionalnu i rasnu čistocu seljaštva, ali u stvari ne radi ništa za selo, dok neprestano umnožava povlastice grada.

POKRET U ZANOSU I BUNILU Kad se mislima prenesu u Italiju ili Njemačku, naši protivnici fašizma, vide na svima stranama koncentracione loge, ograde od bodljikavih žica, prisilni rad, kasarnijski poredak i grobni mir, u kome se čuje samo glas »Füerera« »Ducea« ili nekog njihovog Góbelasa. Takvo shvaćanje fašističkih država je tako pogrešno. Ko hoće da se bori protiv jednog zla, mora ga dobro poznavati. Mi ne smijemo zaboraviti da je Mussolini bez krvi osvojio Rim, po dogovoru sa tadašnjim vlastodržcima i uz priču pri istanaka rimskog stanovništva koje nije tada znalo o čemu se upravlja radi. Ne smijemo zaboraviti da je Hitler na izbornima sa tajnim glasanjem dobio preko deset milijuna glasova. I fašizam i hitlerizam su se razvili u punoj slobodi. Oni su iskoristili demokraciju do krajnjih granica, da bi stvorili pokret, da bi učestili i uparidali veliki broj ljudi, naročito mladih ljudi, naročito bivših ratnika, oficira, činovnika bez službe, trgovaca bez zarade.

Kad je na vlasti, fašizam i hitlerizam, — to je u suštini jedno isto, naročito gledano sa strane, iz daleka, — se ne zadovoljava da vlada. On hoće da oduševljava. Niže mu dosta da građani slušaju: on traži od njih da marširaju, da pjevaju, da kliču. Uniformu ne moraju svi da nose, ali svi su obavezni da pozdravljaju rukom ispruženom u desno; čak i učitelj kad ulaze u razred, i profesori Univerziteta kad počinju predavanje, čak i suci, sveučili, svi osim stranaca. Fašizam je strog i namšten, i ukrotio je jedan od najvedrijih i naj-

veselijih naroda na svijetu, Talijane, ali je on po vanjskim manifestacijama, na ulici i na javnim mjestima, hučan i bučan, raspevan i urnebesan. Nikad u historiji čovječanstva nisu priredjivane veće povorke i veličanstveniji shodovi nego pod Hitlerom u Njemačkoj. Nikad jedan govor ili jedna muzika nije slušana u isto vrijeme već broj ljudi. To se ne može uspoređivati slihom. Tu imi zanos, zajedničko, kolektivnog zanos. Tu je jedna vjera, u čovjeka, u ideju, u sebe, ali vjera velika, podržavana još većom mržnjom, i nadom da je blizu kraj svemu: još samo ovaj napor, još samo ova manifestacija snage i sloge, pa će biti i hiljeba i odijela i piva...

Vještiji od demokracije, fašizam je uzao da zabavlja mase. On se ne obraća rasumu, kao besjednici demokracije, niđ budi svijest o klasnim interesima, niđ doktor socijalizma; fašizam nadražuje niže duševne osobine čovjeka. Umjesto da precejnjuje svoje slušaoce, da im smatra sebi ravnima, da sa njima razvija i savjetuje se, fašistički govornik u njima gleda glupu i tupu gomilu, koja se može zadovoljiti cirkušnom kada nema kruha, koji može ubuditi poziv na osvetu, nasmijati najgorčivij, ushititi gomolasnja pretnja, umiriti krupno obećanje. Fašisti ne dižu svoju publiku, nego se spuštaju; oni je ne uzagajaju, nego je draže; ne apeliraju na plemenita osjećanja, nego na sebičnost mržnju i krvočotvo. Oni ne poštuju ljude, već ih preziru.

S druge strane, fašisti smatraju da su zrol: i obiljni ljudi dosta rijetki, i da je običan čovjek površan, lakovjeran i kratkog daha: više volj veliku laž nego malu istinu, bolj se dugače staze

i visokih prepona. Zato su fašistički zbrovi veličanstveni po spoljašnjim ceremonijama: zastave, ukrasene trbine, uniformirani momci oko govornika, vijenci, cvijeće, trube, muzika sa instrumentima, horsko pjevanje prije zabora i poslije. Sami govore u više glazna, parole, šlageri, kratke rečenice podučene urnebesnim pjeskanjem i klicanjem. Dok je demokratski i socijalistički zbor predavanje ili skup predavanja, fašistički zbor je polu-vojnička, polu-cirkvena parada, mješavina smotre, cirkusa, i predaje; zabava za veliku djecu.

I za malu djecu. Ni jedan režim nije više obracao pažnje na omladinu. Goličajući nagone, i Jake kod čovjeka, naročito u mladosti, fašizam uspeva da za sebe veže one koljima je dostupna nacionalna, još više rasna mržnja. Djeca vole borbu, kao što je vole životinje, i malo treba pa da se ufronte i podjele na neprjateljjske tabore. Fašizam ih od malena upućuje da se otre za rat protiv »vjekovnog neprijatelja«. On ih oružaja, i to ne samo rječima i slikama, već igračkama koje su oružje, pravi puškama, maskama protiv plinova, aeroplani i ubojnim ladjama. Djeca vole uniforme, i fašizam ih uniformiše. Djeca se rado igraju vojnika: fašizam od njih pravi vojnike. Djeca se tuku i igraju rata; fašizam ih vježba za pravi rat. Mussolini je stvorio dječju organizaciju, Biliše, omladinu, Avangardu, u Njemačkoj postoji muška i ženska Hitlerova Omladina. Prznikom i radnim danom, učicama stalno marširaju odredi djece, mudića, djevojčaka. Svaka partijska prireda se prevata u svečanost, u kojoj učestvuje mladež usporedno sa odraslima.